

Honorowy Doktor z Rektorem UEK

Profesor János Kornai

22. Doktorem Honoris Causa naszej Uczelni

19 czerwca na naszej Uczelni odbyła się uroczystość szczególna – ceremonia nadania tytułu Doktora Honoris Causa Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie znanemu węgierskiemu ekonomście – profesorowi Jánosowi Kornaiowi.

Prof. János Kornai

Profesor został uhonorowany tym zaszczytnym tytułem „za wielki wkład, jaki jego koncepcje teoretyczne i analizy wniosły w zrozumienie systemowych słabości gospodarki socjalistycznej oraz w przygotowanie i przeprowadzenie jej transformacji”.

– Doktorat Honoris Causa to symbol i wyraz akademickości Uczelni. Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie – wcześniej Akademia Ekonomiczna w Krakowie – nadaje ten tytuł rzadko. Od pierwszego takiego aktu w 1975 roku tytułem tym uhonorowano 21 osób. Zgodnie ze swym statutem Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie nadaje tytuł Doktora Honoris Causa osobie o wybitnych osiągnięciach naukowych, artystycznych lub publicznych, będącej powszechnie uznanym autoryte-

tem, a jednocześnie o nieposzlakowanej postawie moralnej. Społeczność akademicka Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, nadając tytuł Doktora Honoris Causa konkretnej osobie, jednocześnie określa się sama, bo wybór kandydata akcentuje wartości dla nas najważniejsze, które trzeba nie tylko pielęgnować i chronić, ale także rozwijać – powiedział Rektor UEK, prof. Ryszard Borowiecki.

János Kornai był dziennikarzem, badaczem, profesorem na Harvardzie, krytykiem komunistycznego systemu, przyczynił się do ideologicznego przygotowania rewolucji węgierskiej, był wpływowym teoretykiem transformacji gospodarki socjalistycznej i aktywnym uczestnikiem debat nt. przejścia do gospodarki rynkowej. W opiniach recenzentów dorobku Profesora Kornai nie zabrakło pochlebstw. Profesor Marek Belka w recenzji sporządzonej w związku z wnioskiem Rady Wydziału Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych UEK o nadanie prof. Kornaiowi tytułu doktora honoris causa napisał: „(...) największym osiągnięciem Jánosa Kornai jest to, że Jego koncepcje i pojęcia: rynek nabywcy, rynek sprzedawcy, miękkie ograniczenie budżetowe, gospodarka niedoborów i wiele innych, weszły tak głęboko do naszego myślenia, że nikomu nie przychodzi do głowy podierać się cytatami z Jego prac. Niczym molierowski pan Jourdain, który mówił prozą, my bardzo często, nie zastanawiając się nad tym, mówimy Kornaiem”.

– Profesor János Kornai to człowiek i uczony, który swoimi pracami, analizami i koncepcjami teoretycznymi wywarł ogromny wpływ na zrozumienie systemowych słabości gospodarki socjalistycznej i wybitnie przyczynił się do jej transformacji – powiedział prof. Jerzy Hausner, kończąc laudację promotorską.

Nie skrywając radości i wzruszenia Honorowy Doktor podczas ceremonii powiedział: „Nadanie mi tytułu doktora honoris causa na Państwa uniwersytecie, Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie, uważam za wyjątkowe wyróżnienie. Jestem tym wzruszony i napęła mnie poczucie radości, które przypomina to, co czuje rolnik, zbierając plon. Posłużę się tą metaforą, muszę jednak dodać, że przyjemność w czasie żniw jest poprzedzona ciężką pracą w czasie orki i siewu oraz bezustanną troską o to, czy zbiory nie zostaną zniszczone przez gradobicie lub nawałnicę. I w niektórych latach tak się dzieje, że mozolna praca nie wydaje owoców, a rolnik nie doczeka szczęśliwego momentu żniw”. Kończąc zaś wykład „Dole i niedole badacza”, prof. Kornai zwrócił się do uczestniczących w uroczystości studentów i młodych pracowników naukowo-dydaktycznych Uniwersytetu, mówiąc: „Jeśli wzdrągają się [młodzi badacze] przed męczarniami związanymi z karierą badacza, powinni odejść teraz. Jeśli natomiast są przygotowani na taką karierę, powinni liczyć się z niedolami oraz wielkimi, szczególnie i nieporównywalnymi odczuciami radości, które niesie z sobą kariera badacza. Wierzę mi, jest ona warta zachodu”.

János Kornai

János Kornai jest obecnie Allie S. Freed Professor of Economics Emeritus na Uniwersytecie Harvarda. W latach 1992–2002 pracował w Collegium Budapest, a od października 2002 roku jest emerytowanym pracownikiem tej uczelni.

Praca doktorska J. Kornai, zatytułowana *Overcentralization*, napisana przed rewolucją węgierską 1956 roku, a opublikowana w 1959 roku przez Oxford University Press, była pierwszą krytyczną książką na temat gospodarki nakazowej napisaną przez „człowieka stamtąd”, czyli obywatela państwa komunistycznego. W okresie późniejszym, nie uczestnicząc w jałowych debatach na temat teoretycznego potencjału socjalizmu, J. Kornai zmienił optykę zainteresowań badawczych, koncentrując się na pozytywnej, opartej na faktach i wysoce krytycznej analizie istniejącego systemu komunistycznego. Jego najbardziej uznaną pracą na ten temat jest *The Economics of Shortage*, w której dowodzi, że chroniczne niedostatki nie wynikają z błędnego planowania bądź niewłaściwych cen, lecz z systemowego, a więc nieuchronnego sposobu funkcjonowania tradycyjnego, „klasycznego” systemu komunistycznego. Książka została przetłumaczona na wiele języków, a jej sprzedaż tylko w Chinach osiągnęła poziom ponad stu tysięcy egzemplarzy. Podsumowaniem jego teorii na temat socjalizmu jest praca pt. *The Socialist System*.

Wydarzenia ostatniej dekady spowodowały zwrot w jego zainteresowaniach badawczych.

W 1989 roku opublikował *The Road to a Free Economy*, pierwszą książkę nakreślającą zadania okresu transformacji. Książka ukazała się w siedemnastu językach, zarówno na Wschodzie, jak i w krajach zachodnich. J. Kornai jest autorem kilku analiz na temat kluczowych problemów okresu przejściowego – prywatyzacji, makrostabilizacji oraz reform państwa opiekuńczego.

János Kornai pełnił funkcję prezesa Towarzystwa Ekonometrycznego, prezesa Europejskiego Stowarzyszenia Ekonomicznego, jak również prezesa Międzynarodowego Stowarzyszenia Ekonomicznego. Jest członkiem Węgierskiej Akademii Nauk oraz pięciu innych Akademii. Jest doktorem honoris causa kilku prestiżowych uniwersytetów. W uznaniu osiągnięć naukowych otrzymał najwyższe odznaczenia węgierskie. Jest również laureatem odznaczeń zagranicznych, m.in. Nagrody Seidmana (USA) i Nagrody Humboldta (Niemcy). Został także odznaczony Orderem Legii Honorowej.

